

01.07.2020, 00:00

Gröhling nechce odoberať tituly spätne. Narazil by na Ústavu

Autor: Simona Lucia Paulíková

Zdroj: TASR

Preveriť desiatky tisíc diplomoviek a ak niekto kopíroval, zobrať mu titul. Taká je predstava premiéra Igora Matoviča, ktorú napokon odobrila aj koaličná rada.

Hlavná zodpovednosť je aktuálne na pleciach ministerstva školstva, ktoré má v zrýchlennom legislatívnom konaní vypracovať právnu úpravu súvisiacu s plagiátorstvom.

Druhá úloha pripadla ministerstvu spravodlivosti, a to pozrieť sa na ústavnosť jej potenciálnej spätnej účinnosti. „V horizonte dní urobíme ústavnú analýzu aj s komparáciou zo zahraničia a na základe toho poskytneme potrebnú súčinnosť,“ vyjadrilo sa tlačové oddelenie silového rezortu.

Stanovený cieľ je však z pohľadu univerzít, odborníkov aj ministra školstva Branislava Gröhlinga nereálny. „Ústava stanovuje, že priama retroaktivita nie je možná, lebo bude narušovať právnu stabilitu celého štátu,“ povedal Gröhling. Zároveň platí, že zákaz spätého pôsobenia právnej normy by dovoľoval uložiť sankciu za plagiátorstvo len tomu, kto sa ho dopustil v čase, keď už bolo zakázané.

Právnik Andrej Guba tiež upozorňuje, že používanie cudzích myšlienok, vyjadrení, slov alebo ich prezentovanie za vlastné je dlhodobo nelegálne a vyplýva z ochrany práv duševného vlastníctva i z interných predpisov vysokých škôl. „Efektívnym nástrojom by mohli byť napríklad ‚zmluvy‘, kde by študent súhlasil s následkami spojenými s odhalením plagiátorstva,“ dodáva.

Prác je priveľa

Druhým problémom Matovičom navrhovanej zmeny sú kapacity vysokých škôl, ktoré neumožňujú spätne kontrolovať všetky už napísané záverečné práce. Odborníčka na vysoké školstvo Renáta Hall vyčíslila, že od roku 2013 by totiž išlo o viac ako 370-tisíc prác. „Niektorí by ich musel dôsledne čítať, pričom ide o práce zo stoviek rôznych študijných programov. Nie je reálne, aby na to bola jedna komisia,“ tvrdí odborníčka. Rovnaký názor má aj Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave a Slovenská technická univerzita.

Vysoké školy tiež odmietajú, aby kontrolu vykonala špeciálna komisia. „Ak niekto konal v rozpore s akademickými princípmi, nemal by používať akademický titul. Je však dôležité, aby jednotlivé prípady posudzovali komisie na vysokých školách,“ tvrdí Filip Šuran, predseda Študentskej rady vysokých škôl. Zároveň dodáva, že by mali byť vyhovené opatrenia aj voči školám, ktoré udelenie titulu umožnili a rozlišovať, či išlo o zlyhanie komisie, alebo o systematické podvádzanie vysokej školy. Napríklad na Prešovskej univerzite je plagiátorstvo predmetom disciplinárneho konania, pričom v minulosti boli študenti za tento priestupok aj vylúčení.

Česká alternatíva

Alternatívou k navrhovanému plošnému spätnému overovaniu môže byť systém, ktorý aktuálne funguje na českých univerzitách. Spočíva v tom, že zo zákona umožňuje odobratie akademických titulov, ak sa zistí, že išlo o plagiát. Na rozdiel od predstáv slovenského premiéra však nefunguje formou automatickej, teda ďalšej kontroly všetkých prác, ale len skúmaním podozrivých, na ktoré oprávnené subjekty podajú návrh s odôvodnením. Takúto úpravu podporil na sociálnej sieti napríklad Juraj Šeliga zo strany Za ľudí s tým, že takéto znenie predložili aj na koalícnej rade. Premiérom navrhovaný zákon sa podľa neho nedá pripraviť, pretože uplatňuje princíp kolektívnej viny.